

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích

Archiv města Všeruby

1460–1945 (1948)

Inventář

EL NAD č.: 257

AP č.: 385

Mgr. Eva Němečková, Ph.D.

Plasy 2019

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archiválií	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	9
III. Archivní charakteristika archivního fondu	10
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	11
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení pomůcky	11
Seznam použitých pramenů a literatury	12

Přílohy:

Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk	14
Příloha č. 2: Vývoj počtu obyvatel a domů ve Všerubech	15
Příloha č. 3: Přehled rychtářů ve Všerubech	16
Příloha č. 4: Přehled primasů, představených a starostů ve Všerubech	17

Inventární seznam	19
--------------------------	-----------

I. Vývoj původce archiválií

Původci archiválií archivního fondu Archiv města Všeruby zpřístupňovaných tímto inventářem jsou: Všeruby (obec) / Stadtl Wscherau, 1212–1850, Městský úřad Všeruby / Bürgermeisteramt Wscherau, 1850–1945, a Místní národní výbor Všeruby, 1945–1990, Všeruby u Plzně 1, 330 01, IČO: 258512.

Všeruby (čes. Všerub, něm. Wscherau, Scherau, lat. Userob, Wserub, Serow) leží 15 km severozápadně od Plzně v nadmořské výšce 424 m na katastrálním území téhož jména o rozloze 23,56 km². Podle A. Profouse byl název sídla pravděpodobně odvozen od procesu kácení, mýcení, tj. ves *všerubů* (lidí, kteří rubali, poráželi).

První písemná zmínka o Všerubech pochází z roku 1212. V darovací listině Přemysla Otakara I. pro kladrubský klášter byl uveden jako svědek *Hirdebor de Userob*.¹ Patrně již během 12. století se Všeruby dostaly do soukromého držení panovnických družiníků Hrdibora a Vícemila, kteří v poslední čtvrtině 12. století vystavěli dvorec na ostrožně nad říčkou Třemošnou a údolím se studánkou Hadovkou. Jeho součástí byl kostel sv. Martina, od roku 1233 se stal farním.

Potomci Hrdibora a Vícemila ve 30. letech 13. století působili v blízkosti panovnického dvora a vystupovali jako svědci u řady listin. Jejich vliv však postupně upadal, proto se zaměřili na zvelebení vlastního sídla. Dosavadní dvorec byl ve druhé polovině 13. století přestavěn na kamenný hrad a opevněn. Ve vsi byl vybudován nový kostel, zasvěcený sv. Duchu, k němuž byla fara převedena. Fungoval pravděpodobně od konce 13. století, kdy je zde archeologicky doložen hřbitov.

Majiteli městečka byli až do roku 1378 páni ze Všerub. Tehdy část patřící Bavorovi ze Všerub koupil Jindřich z Rabštejna a druhou polovinu držela vdova po Janovi ze Všerub. Jindřichův díl i vdovský statek následně převzal Půta z Gutštejna, který zde na počátku 15. století sídlil. Všeruby zůstaly v držení tohoto rodu až do roku 1520.

Již v roce 1376 jsou Všeruby uvedeny jako městečko (lat. *oppidum*).² Rozsáhlejší pravomoci jim udělili až bratři Linhart a Burian z Gutštejna v privilegii ze dne 18. ledna 1460. Na bratry se obrátila městská obec a za vydání listiny zaplatila 20 kop grošů „*toho času berných*“. Gutštejnové zmiňovali v úvodu špatný stav městečka a chudobu obyvatel. Privilegium potvrzuje již dříve udělené zákupní právo³, dále bylo potvrzeno právo svobodného kšaftování⁴ obyvatel. Odúmrt' zůstala vrchnosti pouze při absenci závěti a pokrevních příbuzných. Farář nesměl odkázaný nemovitý majetek vlastnit déle než rok, musel ho pak předat světské osobě. Rovněž byl povolen svobodný prodej majetku mezi měšťany. Ti měli také zaručenu svobodu pohybu, pokud za sebe zajistili na gruntu náhradu. Dále byli osvobozeni od polních a potažních povinností. Sládkům však zůstala povinnost platit za slad vyrobený ve sladovně. Držitel majetku ve Všerubech se zodpovídal místnímu soudu, a to i v případě, že by bydlel jinde. V městečku se mohl po zaplacení určité částky

¹ Jedná se však o pozdější opis z poloviny 13. století.

² *Libri erectionum archidiocesis Pragensis II.* Zpracoval Clemens Borový. Praha, 1878, s. 130.

³ Měšťané tak získali usedlosti do dědičné držby, za což platili vrchnosti každoročně peněžní a naturální úrok.

⁴ Sepsání poslední vůle.

usadit kdokoli svobodný, řemeslníci navíc platili ještě dalších 5 grošů (nejspíše za právo provozovat živnost). Byly stanoveny tresty za poškozování obecního majetku.

Významnou roli přisuzovalo privilegium rychtáři. Dostával část z vybíraných pokut (mezi třetinou a polovinou), spolu s konšely vykonával soudní pravomoc, s ubrmany⁵ smírčí. Konšelé byli voleni a při převzetí úřadu skládali vrchnosti přísahu, podobně jako v jiných menších poddanských městečkách. Z dochovaných archiválií se však nepodařilo zjistit, jakým způsobem a jak často se volba konala, není znám ani přesný počet konšelů.⁶ Dále jsou v privilegii zmiňováni přísežní při řeznických porážkách, z městských zaměstnanců pak pastýř a hajný, kterého městečko platilo pouze v letních měsících.

V roce 1520 prodal Jan Všerubský z Gutštejna část majetku Petru Kokořovci z Kokořova. Jednalo se o zámek Všeruby s poplužním dvorem, městečkem, domy, krčmami a poddanskými dvory, pustý zámek Frumštejn, vsi Hunčice, Radimovice, Kunějovice, pustý zámek Malšín s pustou vsí, další pusté vsi Malíkovsko, Slatina, Otročkovice, Ježlový, Trnová a části vesnic Okrouhlé Hradiště, Lomy a Chrástov. Seznam majetku pravděpodobně není kompletní, protože o dva roky později (1522) prodal Petr Kokořovec z Kokořova všerubské obci panský pivovar s příslušenstvím v hodnotě 130 kop grošů míšeňských, který ve výčtu majetku vůbec nebyl uveden. Kokořovec si ve smlouvě vymínil pět svobodných várek piva ročně pro svoji potřebu. Pokud by chtěl vařit pro zisk, musel zaplatit jako každý jiný měšťan. V této smlouvě je poprvé zmíněn purkmistr, naopak zde již není uveden rychtář.

Podle listiny z roku 1524 prodal Petr z Kokořova Všerubským své právo na dávku v obilí, zvanou osepe či ospa. Nově měli každoročně odvádět 20 kop českých grošů⁷ a z každého lánu půl kbelce⁸ žita a ječmene. Vrchnost směla užívat opuštěné lány po zběhlých majitelích, a jejich hodnota byla stržena z ročního platu. V listině je dále uvedeno, že Všerubští nemuseli slíbit věrnost nové vrchnosti, pokud by nepotvrdila jejich privilegia; stejně tak případný prodej Všerub (s příslušenstvím) měl být proveden s ohledem na zachování výsad městečka.

Všerubská privilegia potvrdil na žádost rychtáře, purkmistra a konšelů městečka pro jejich velkou chudobu a časté požáry v roce 1566 Jiří Kokořovec z Kokořova a na Štáhlavech. K jejich další ratifikaci a rozšíření došlo v roce 1589 Karlem z Kokořova, který povolil Všerubským svobodné vyznávání víry pod obojí.

Někdy mezi lety 1589 a 1594 koupil Všeruby s příslušenstvím Kryštof Markvart z Hrádku a přičlenil je ke svému panství Bělá a Nekmír. V letech 1593–1595 Markvartici neúspěšně žádali o to, aby císař Rudolf II. udělil Všerubům dva jarmarky s koňskými a dobytčími trhy a aby bývalá obchodní cesta opět vedla přes městečko.

Před vypuknutím třicetileté války patřily Všeruby k bělskému panství rodu Markvartů. Městskou správu tehdy představoval purkmistr s konšely, rychtář a obecní starší. Jako v jiných menších poddanských městečkách docházelo i zde k pravidelnému střídání konšelů v čele městské správy, každý zastával v průběhu roku vždy jeden měsíc úřad purkmistra. První purkmistr v roce byl zván primas (primátor). Jemu připadala správa městského hospodářství. Během 16. století přešly na městskou radu smírčí, soudní a správní

⁵ Rozhodčí, soudce ve sporech.

⁶ Obvykle se městská rada skládala z dvanácti konšelů.

⁷ Předávaných na cínové misce v hodnotě 20 českých grošů.

⁸ Objemová jednotka – cca 71,5 litru.

pravomoci, které původně náležely rychtáři. Tomu zůstaly pouze policejní kompetence a dostal se do podřízeného postavení vůči městské radě. Důležitou osobou pro chod městské agendy byl též písař (v roce 1612 jím byl Jan Král). Městečko dále zaměstnávalo pastýře, ponocného, posla a v letních měsících hajného (polesného).

Všeruby mají doloženou radnici minimálně od roku 1614, ale je pravděpodobné, že existovala již dříve. Patrně již na počátku 17. století budova chátrala, protože schůze konšelů se konaly často v domech primasů. V roce 1619 bylo rozhodnuto o stavbě nové radnice, která byla dokončena nejspíše o tři roky později. Podle městské tržní knihy z let 1609–1689 (inv. č. 9) měla být část stavebního materiálu z původního radního domu použita na stavbu nové radnice. Budova však asi nebyla zcela rozebrána, protože v pozdějších letech (do 60. let 17. století) se několikrát objevuje v tržní knize zmínka o „*starém rathauzu*“. K radnici patřil ještě lán půdy a příslušenství, které obec prodala v roce 1619 Šimonu Lajnovi z Lukova.

Během třicetileté války se Všerubům nevyhnuły válečné těžkosti jako ubytování vojsk, drancování, krádeže, požáry a rekatolizace obyvatelstva. Zásadní byla pro městečko změna majitele. Diviš Markvart z Hrádku patřil mezi aktivní účastníky stavovského povstání, proto mu byly na základě rozhodnutí konfiskační komise v roce 1622 zabaveny dvě třetiny majetku, včetně bělského panství a Všerub, které byly následně prodány Vilému Vřesovcovi z Vřesovic. Po Vilémově smrti (1640) zdědil značně zadlužené panství jeho jediný syn Jan Vikart. Ten část majetku prodal, některé obce byly navraceny původní duchovní vrchnosti (vesnice severně od Dolní Bělé klášteru v Plasích, Město Touškov klášteru v Teplé). Všeruby se tak staly jediným významnějším sídlem celého panství.

Podle údajů z berní ruly zde v polovině 17. století žilo 22 hospodářů, z nichž byli 4 příslušníci nižší šlechty s rozsáhlým majetkem, 13 chalupníků a 6 zahradníků. Městečko mělo spíše zemědělský charakter, z řemeslníků byli nejpočetněji zastoupeni ševci (po pěti), krejčí a tkalci (po čtyřech).⁹ Podle zápisů v městské knize z let 1609–1689 (inv. č. 9) zde již před počátkem třicetileté války stál pivovar se šenkem, masné krámy, kovárna, lázeň a obecní mlýn, pravděpodobně nedaleký Telecí mlýn.

Farní správa ve Všerubech fungovala i po třicetileté válce. Zdejší farář sloužil mše na blízkých panstvích. Při faře existovala škola, jejíž učitel Jan Blažek Žlutický je ve výše uvedené městské knize (inv. č. 9) zmíněn již v roce 1654. Školní obvod se shodoval s farním, školu navštěvovaly děti z Radimovic, Kunějovic, Hunčic, Nekmíře, Lhotky a Kokořova.

Jan Vikart z Vřesovic se dal na vojenskou dráhu a ve službách švédského krále Karla Gustava bojoval v Polsku, kde roku 1659 padl. Protože nezanechal žádné potomky, přešlo panství na Jana Viléma Kyšperského z Vřesovic, nejstaršího žijícího člena rodu. V majetku Kyšperských z Vřesovic zůstaly Všeruby až do 50. let 18. století.

Vřesovci se snažili své jediné městečko ekonomicky pozvednout. Na základě jejich žádosti proto vydal v roce 1681 Leopold I. povolení provozovat tři osmidenní jarmarky, a to v den Očištění blahoslavené Panny Marie (Hromnice), v den sv. Filipa a Jakuba a v den sv. Václava. Jejich součástí byl svobodný trh s vlnou, koňmi a dobyt看em. Podle údajů v tereziánském katastru se v městečku zvýšil počet řemeslníků, kteří ale současně stále vlastnili půdu. Kromě nich se v něm uvádí také 12 židovských rodin, jejichž členové se

⁹ Dále ve Všerubech pracoval jeden kovář, pekař, řezník, bečvář, sládek, koželuh, mlýnář, hrnčír a tesař.

věnovali převážně obchodu, ale i řemeslu (např. punčochář, usnář, řezník a vinopalník, který vlastnil také flusárnu).

Po působení vizitační komise k tereziánskému katastru v roce 1718 došlo na zdejším panství k nepokojům. Všerubští odmítli o žních robotovat na vrchnostenských polích, stěžovali si i na jiná porušování svých privilegií. Spor se táhl několik let, teprve v roce 1731 vydal krajský hejtman v Kozolupech konečné rozhodnutí, které obě strany respektovaly.¹⁰

Jan Maxmilián Kyšperský z Vřesovic zemřel roku 1755 bez mužského dědice, bělské panství tak připadlo dceři Sylvii provdané za Václava z Klenové. Majetek však byl značně zadlužen, proto byly různé části rozprodány a Všeruby nově připojeny k panství Kunějovice. Václav je odkázal své dceři z prvního manželství, ta dominium roku 1769 prodala Gottfriedovi von Altvatter, příslušníku nové měšťanské nobility. V následujícím století Všeruby ještě několikrát změnily majitele.

V roce 1786 udělil Josef II. Všerubům čtvrtý jarmark v den sv. Markéty, dva nové týdenní trhy na dobytek a vlnu, František II. dal městečku v roce 1802 ještě jeden výroční trh, a to na den sv. Havla.

Zhruba na počátku 18. století došlo ke změně v městské správě. Purkmistři se již nestřídali měsíčně, ale čtvrtletně. Pravděpodobně se také snížil počet konšelů (radních). V městských zápisech se objevovalo nejvíce šest radních. V žádosti z roku 1747 o obnovení privilegií je zmiňován primas a osm dalších jmen. Funkce rychtáře i obecních starších stále existovaly, ale v zápisech se jejich jména vyskytovala sporadicky. Nově v nich však figuroval přísežný (přísedící, *Gerichtsgeschworne*).

Z pramenů nevyplývá, zda a případně kdy došlo ve Všerubech k regulaci magistrátu.¹¹ Od ledna 1792 se v městských zápisech neobjevuje titul primas, ale pouze purkmistr a s ním dva radní. Současně ze záznamů zcela mizí rychtář. Tou dobou jsou již Všeruby označovány jako ochranné městečko (*Schutzflecke*),¹² poddanské trhové město (*Marktflecke*),¹³ či později municipální městečko. K další změně titulatury nejvyššího představitele města došlo v květnu 1810. Dosavadní purkmistr (*Bürgermeister*) Anton Metzner se začal označovat jako místní představený (*Ortsvorsteher*). Od roku 1812 reprezentovali městskou správu představený se dvěma přísedícími (*Gerichtsbeisitzer*), pět radních a zkoušený knihvedoucí (*geprüfter Grundbuchführer*, písař soudních knih), který zastával též funkci městského písaře. V roce 1838 Sommer uvádí již pouze představeného se zkoušeným syndikem (písařem). S největší pravděpodobností tak k regulaci magistrátu nedošlo a při Všerubech byl zřízen pouze tzv. rychtářský úřad, který měl dílčí správně politické a soudní pravomoci.¹⁴ Před zánikem

¹⁰ Podrobně ke sporu viz BUKAČOVÁ, Irena a kol. *Všeruby u Plzně 1212–2012*. Mariánská Týnice : Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2012, s. 37–39.

¹¹ Reforma, při níž byly staré městské rady změněny v magistráty. Sestavování magistrátu se dělo nadále tak, že si měšťané volili volitele, ti pak volili členy městské rady z kandidátů, kteří složili zkoušku způsobilosti před zkušební komisí gubernia a apelačního soudu. Města byla rozdělena do tří kategorií podle velikosti a majetku.

¹² Skupina poddanských měst s privilegii, která je částečně osvobožovala z poddanského svazku. SCHALLER, Jaroslav. *Topografie des Königreichs Böhmen – Pilsner Kreis*. Praha, 1788, s. 202.

¹³ KOSTETZKY, Dominik. *System der politischer Gesetze Böhmens in XII. Theilen zum bequemen Gebrauch für den Geschäfts- und Privatmann. I. Theil Staatsverfassung des Königreichs Böhmen*. Praha, 1816, s. 417.

¹⁴ více viz CAIS, Petr. Rychtářský úřad v Krásném Údolí (1793–1850) jako příklad nižšího stupně komunální správy 1. poloviny 19. století : funkcionáři, činnost, kompetence. *Západočeské archivy*, 2013, s. 88–90.

patrimoniální správy je pro Všeruby charakteristická neustálená správa, některé zápisy v pozemkových knihách potvrzoval představený, jiné justiciář panství.

Všeruby značně poškodil požár, který vypukl v noci z 6. na 7. října 1842. Vznikl u budovy panského pivovaru a rychle se rozšířil v horní části města. Shořela střecha kostela spolu s jeho dřevěnými částmi, fara, farní hospodářské budovy a škola, stojící východně od kostela. Farní kronika také nepřímou naznačuje, že oheň poškodil i radnici. Při hledání místa pro novou školu se totiž uvažovalo i o spáleništi radního domu. Patrně byla poškozena i synagoga, protože všerubští Židé v roce 1847 žádali odpuštění dluhů, aby si mohli postavit nový svatostánek.

Posledními vrchnostenskými majiteli Všerub před zrušením patrimoniální správy byli JUDr. Josef Theumer s manželkou.

Zavedením obecní samosprávy tzv. Stadionovým prozatímním obecním zřízením ze dne 17. března 1849 (č. 170/1849 říšského zákoníku) se staly nejnižší instancí veřejné správy samosprávné obce, tj. samosprávy dosavadních měst, městysů a obcí. V rámci reformy byly zřízeny soudní a politické okresy. Všeruby patřily do soudního okresu Město Touškov a politického okresu Plzeň v Plzeňském kraji, v letech 1855–1868 do dočasně zřízeného smíšeného politicko-soudního okresu Město Touškov a mezi lety 1868–1938 do soudního okresu Město Touškov a politického okresu Stříbro. Od roku 1893 je uváděn jako ke Všerubům náležející místo i nedaleký Telecí mlýn (*Kälbermühle*), který zachycuje ve východní části katastrálního území Všeruby již mapa Stablního katastru z roku 1839.

Na základě Stadionova obecního zřízení a poté podle rámcového říšského obecního zákona (č. 18/1862 říšského zákoníku) a obecního zřízení a volebního řádu pro Čechy (č. 7/1864 zemského zákoníku) byl ustaven *obecní výbor* (něm. *Gemeindeausschuss*), volený na tři roky. Obecní výbor volil *obecní představenstvo* (něm. *Gemeindevorstand*), které tvořili *starosta obce* (*měšťanosta*, něm. *Gemeindevorsteher*) a nejméně dva radní. Počet členů výboru byl odvozen podle počtu obyvatel s voličským právem.

Vzhledem k nedostatku informací v písemných pramenech nelze přiblížit fungování městské samosprávy po roce 1850. Adressbuch z roku 1912 uvádí ve Všerubech starostu, čtyři radní a 17 členů výboru. Úřad zaměstnával tajemníka, zahradníka, hajného a lze předpokládat i sluhu (posla).

Po vzniku Československé republiky stanovil průběh voleb do obecních zastupitelstev nový volební řád v obcích z 31. ledna 1919 (zákon č. 75/1919 Sb., kterým vydává se řád volení v obcích republiky Československé). Rušil volební census a všeobecné, rovné, tajné a přímé hlasovací právo přiznával mužům i ženám od 21 let, přičemž museli mít v obci aspoň tři měsíce trvalé bydliště. Volební období bylo prodlouženo ze tří na čtyři roky, od roku 1933 na šest let (zákonem č. 122/1933 Sb., o změnách řádu volení v obcích). Novela obecního zřízení ze 7. února 1919 (zákon č. 76/1919 Sb., kterým se mění a doplňují některá ustanovení dosavadních obecních zřízení a městských statutů v Československé republice), přejmenovala v § 1 obecní představenstvo na *obecní radu* a obecní výbor na *obecní zastupitelstvo*. Počet členů zastupitelstva byl nově určován podle počtu obyvatel. Městskou radu včetně starosty a náměstků tvořila třetina zastupitelů. V roce 1929 představovali městskou radu starosta, jeho zástupce a čtyři radní. Z toho lze tedy usuzovat, že se zastupitelstvo skládalo z 18 členů. Jejich počet se do roku 1938 nezměnil. Z městských zaměstnanců nalezneme zmínky o protokolistovi (tajemníkově) a policistovi.

Na počátku 20. let 20. století se přistoupilo ke stavbě nové radnice čp. 2. Po požáru v roce 1842 totiž město stále nemělo reprezentativní budovu úřadu. Z několika návrhů byl vybrán v roce 1925 plán architekta Josefa Rohra z Nečtin. Radnice byla dvoupatrová a v prvním patře se nacházely dva obecní byty, které byly pronajímány. Všeruby vlastnily také dům čp. 1, postavený v letech 1880–1881, v němž sídlila německá obecná škola.¹⁵

Po vzniku Československé republiky byla zřízena česká menšinová škola, pro niž byla v letech 1928–1930 postavena nová budova (čp. 145) ve východní části města. Fungovala zde do října 1938, kdy byla přemístěna do Dolní Bělé a do uvolněné budovy se přestěhovala německá čtyřtřídní škola.

Z hlediska dopravní infrastruktury ležely Všeruby v blízkosti okresní silnice. Na konci 19. století se uvažovalo o stavbě železniční tratě Plzeň–Manětín–Toužim, jejíž součástí by byla i stanice ve Všerubech. Nakonec se však nerealizovala a Všeruby zůstaly odkázány na silniční síť. Na počátku 20. století byla zahájena stavba silnice Všeruby–Kunějovice–Mostice, ve 30. letech 20. století pak silnice do Nevřeně, k Telecímu mlýnu a do Kokořova.

Kromě dopravy se městská rada zabývala dalšími stavebními investicemi, například regulací Všerubského potoka, zasypáním rybníka na náměstí, novou kanalizací nebo elektrifikací, se kterou se začalo v roce 1937.

Obyvatelstvo Všerub bylo většinou německé národnosti. Podíl Čechů se ale po vzniku Československé republiky zvyšoval, ze 17 obyvatel (1,5 %) v roce 1910 jejich počet stoupl na 207 (19,5 %) o dvacet let později. Kromě české menšiny zde žila i početná židovská komunita. Tzv. ochranní Židé¹⁶ tvořili ve Všerubech již od 18. století významnou minoritu, věnující se především obchodu. Kromě toho provozovali vinopalnu, koželužnu nebo továrnu na lakované kožené zboží. Žili ve zvláštní čtvrti, měli školu a synagogu. Zhruba v polovině cesty mezi Všeruby a Kunějovicemi se rozkládal židovský hřbitov, zachovaný dodnes.¹⁷

Po záboru části československého pohraničí v roce 1938 se Všeruby staly součástí Říšské župy Sudety. Patřily do obvodu vládního prezidenta v Chebu se sídlem v Karlových Varech a náležely do působnosti landráta ve Stříbře. Nařízením ze dne 10. listopadu 1938 s platností od 20. listopadu 1938 bylo na území připojeném k Německu zavedeno německé obecní zřízení (Deutsche Gemeindeordnung z 30. ledna 1935). Až do té doby zůstávalo v platnosti dosavadní československé obecní zřízení. Podrobnější instrukce k zavedení německého obecního zřízení na připojeném území vydal dne 22. listopadu 1939 zvláštním oběžníkem říšský ministr vnitra. V letech 1939–1945 byl jako součást městského úřadu i matriční úřad (něm. *Standesamt*), který vykonával svou agendu jako jednu z přenesených působností městské správy. Jeho územní kompetence se vedle samotného města vztahovala i na sousední a blízké obce.

V čele města stál v listopadu 1938 starosta Emil Lieber, zvolený dne 14. srpna 1938, a minimálně dva radní, na které dohlíželi vedoucí propagandy (*Propagandaleiter*) Richard Lang a dva místní vedoucí NSDAP (*Ortsleiter*). Od srpna 1939 působil jako starosta Norbert Kalina, kterého na jaře 1940 nahradil až do konce války Rudolf Geissler.

¹⁵ V období 1842–1881 se využívaly k výuce různé provizorní místnosti.

¹⁶ Židé žijící pod ochranou vrchnosti a platící jí zvláštní poplatky.

¹⁷ Židovská menšina žila ve Všerubech do konce 30. let 20. století. Ještě před podepsáním Mnichovské dohody a zábořem československého pohraničí v roce 1938 se většina Židů přestěhovala do Plzně. Od roku 1940 projednávala všerubská městská rada vykoupení zdejší synagogy a k ní příslušejících pozemků.

Geissler také v červnu 1940 navrhl změnu názvu města na Scherau. Žádost byla postoupena landrátu ve Stříbře, ale jeho vyjádření neznáme. Na pozdějších spisech se však nadále objevuje název Wscherau. Je tak pravděpodobné, že landrát změnu neschválil.

Všeruby byly na konci druhé světové války dne 6. května 1945 osvobozeny americkou armádou. Několik Čechů, kteří zůstali ve městě i za války, zabránilo velkým národnostním excesům. Zástupce české menšiny a majitel zahradnictví Čeněk Nuhlíček se dohodl s dosavadním starostou Rudolfem Geisslerem, že Geissler zůstane ve své funkci až do převzetí správy českými úřady. Na základě ústavního dekretu prezidenta republiky č. 18 Ústředního věstníku československého ze dne 4. prosince 1944, o národních výborech a prozatímním Národním shromáždění, a vládního nařízení č. 4/1945 Sb., o volbě a pravomoci národních výborů, ze dne 5. května 1945 dosavadní obecní úřady zanikly a byly nahrazeny místními národními výbory. Dne 13. května se sešlo 20 Čechů k první společné schůzi. Na druhé schůzi dne 21. května byli zvoleni zástupci místního národního výboru a Čeněk Nuhlíček se stal jeho předsedou.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Z dochovaných písemností není evidentní, kde a jakým způsobem byly u původce ukládány. Městská kancelář nepoužívala žádný spisový plán. Privilegia a městské knihy byly pravděpodobně uchovávány spolu s penězi a pečetidly v pokladnici, od níž měli klíč pouze primas a první radní. Požár v roce 1842 privilegia a několik městských knih nepoškodil, ale není jasné, kam byly písemnosti poté uloženy. Po stavbě nové radniční budovy roku 1925 se pravděpodobně vrátily zpět na radnici. V nezjištěné době byla privilegia přemístěna do budovy osmileté střední školy v čp. 145.

Město Všeruby vedlo nejdříve smíšené městské knihy s převažující tržní agendou, postupně od poloviny 18. století došlo k jejich diferenciaci na tři základní druhy: knihy trhové, knihy dlužních úpisů a kvitancí a knihy listin. Dne 2. června 1850 byly městské knihy (s výjimkou inv. č. 9) předány Okresnímu soudu v Městě Touškově, odkud byly roku 1931 převezeny do celozemské sbírky pozemkových knih v Zemském archivu v Praze. V roce 1962 byly tyto knihy postoupeny ze Státního ústředního archivu v Praze do tehdejšího Státního archivu v Plzni, kde provedl jejich soupis Karel Fleissig. Poté byly roku 1972 delimitovány v rámci hromadného převozu pozemkových knih do Okresního archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích a zde uloženy do fondu Archiv města Všeruby (č. přírůstku 402). Již v roce 1963 bylo ze Státního archivu v Plzni do Okresního archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích předáno několik dalších blíže nespecifikovaných listin, knih a kartonů spisového materiálu (č. přírůstku 183). Dne 29. března 2019 byla ze Státního oblastního archivu v Plzni do fondu Archiv města Všeruby delimitována pozemková kniha (č. přírůstku 10/2019).

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Pořádání a inventarizace archivního fondu proběhly na základě vyhlášky č. 645/2004 Sb., dále podle metodického pokynu Archivní správy MV (Metodický pokyn č. 1/2017 k archivnímu zpracování fondu typu „Archiv obce“ ze dne 20. března 2017, č. j. MV-35224-1/AS-2017), Metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek z 12. března 2010 a jeho dodatku č. j. SOAP/006-1300/2014 a metodického návodu č. 1/2013 odboru archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra, kterým se vydávají nová základní pravidla pro zpracování archiválií.

Vzhledem k tomu, že původce nepoužíval žádný spisový plán, a s ohledem na skutečnost, že se většina archiválií po roce 1850 nedochovala,¹⁸ bylo při současné inventarizaci použito umělé pořádací schéma vycházející z Metodického pokynu č. 1/2017 k archivnímu zpracování fondu typu „Archiv obce“ ze dne 20. března 2017, č. j. MV-35224-1/AS-2017. Pořádání knih do roku 1850 proběhlo na základě schématu uvedeného v práci Jiřího Čarka a Bořivoje Lůžka *Názvosloví městských knih v severozápadních Čechách*. Archivní fond byl rozdělen podle diplomatických kategorií na listiny, úřední knihy, spisový materiál, účetní materiál a technické výkresy.

Při generální inventuře v roce 2013 bylo zjištěno, že fond Archiv města Vseruby obsahoval 9 listin do roku 1850, 2 úřední knihy a 25 kartonů spisového materiálu, vše o metráži 3,08 bm. V průběhu současného zpracování archivního fondu došlo k dalšímu zpřesnění počtu evidenčních jednotek a časového rozsahu. Přeražením archiválií do stávajících i nově vzniklých archivních fondů a vytríděním nadbytečných obalů se změnila metráž fondu na 2,82 bm. Nyní archivní fond Archiv města Vseruby obsahuje 7 listin do roku 1850, 37 úředních knih, 1 podací protokol, 2 technické výkresy a 3 kartony spisového materiálu. Vnitřní skartace nebyla provedena.

Během pořádacích prací v lednu 2019 bylo z fondu Archiv města Vseruby přeraženo 0,33 bm archiválií (č. j. SOAP/60-42/2019) do fondu Okresní soud Město Touškov, EL NAD 246, a 0,01 bm písemností (č. j. SOAP/60-41/2019) do fondu Archiv města Manětín, EL NAD 427. Současně byly do nově vzniklých fondů vyčleněny: archiválie o rozsahu 0,05 bm (č. j. SOAP/60-43/2019) do Právovárečného měšťanstva Vseruby, EL NAD 1391, pokladní deník o rozsahu 0,01 bm (č. j. SOAP/60-44/2019) do Zahradnického spolku Vseruby, EL NAD 1392, a úřední kniha o rozsahu 0,01 bm (č. j. SOAP/60-45/2019) do Spolku německé dětské školky Vseruby, EL NAD 1393. Z fondu Velkostatek Kunějovice, EL NAD 20064, který je uložen na 5. oddělení Státního oblastního archivu v Plzni, byla dne 29. března 2019 do fondu Archiv města Vseruby delimitována pozemková kniha (inv. č. 19, č. j. SOAP/60-114/2019) o rozsahu 0,06 bm.

Jazykem archiválií je němčina. Pouze u nejstarších písemností (inv. č. 1–5, 9, 10) a u těch knih, kde v jejich vedení pokračoval MNV (inv. č. 33, 42, 104, 105), je použita čeština. Časový rozsah fondu je 1460–1945 (1948). Nejstarší archiválií je listina bratří z Gutštejna z roku 1460. Posteriora fondu tvoří zápisy vydaných domovských listů, vysvědčení zachovalosti a osvědčení o národní spolehlivosti v evidenční knize (inv. č. 33),

¹⁸ Jediné signatury nacházející se na některých archiváliích pocházejí z doby, kdy byly knihy uloženy v Českém zemském archivu v Praze.

zápisy v trestním rejstříku (inv. č. 42) a záznamy v účetních knihách inv. č. 104, 105. Původní trhové knihy (inv. č. 9) tvoří dodatečné opisy starších smluv. Datace písemností inv. č. 35, 44, 54, 55 a 96 byla určena kvalifikovaným odhadem. Ve vedení dosavadní agendy knih inv. č. 19 a 29 pokračoval Okresní soud Město Touškov.

V době zpracování fondu se archiválie přes drobná poškození prachem nacházely ve vyhovujícím stavu. Pouze u knih před rokem 1850 lze nalézt menší opotřebení desek a vazby. Čtyři nejstarší listiny byly restaurovány v roce 1993 a knihy inv. č. 9 a 10 v roce 2002. Další restaurační zásah není nutný. Fond je dochován torzovitě. Především chybí písemnosti z let 1850–1945, například podací protokoly, účetní materiál, spisová agenda.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Archivní fond Archiv města Všeruby obsahuje písemnosti vzniklé z činnosti městské kanceláře a její agendy a je prvořadým pramenem pro studium správních, hospodářských a sociálních dějin Všerub od počátku 17. století do roku 1850.

K nejvýznamnějším archiváliím patří především privilegia (inv. č. 1–7) a nejstarší městské knihy (inv. č. 8–29), z nichž lze získat řadu údajů nejen o postavení poddaných, jejich vztahu a povinnostech vůči vrchnosti, ale také o samosprávných institucích města. Jsou významné i pro studium držby poddanské nemovitosti souvisle od počátku 17. století do poloviny 19. století.

Archiválie po roce 1850 se dochovaly pouze torzovitě, např. zápisy ze schůzí městské rady, trestní rejstříky nebo knihy evidence obyvatel, které mohou být použity k demografickému či genealogickému výzkumu. Pozemkové knihy navazující na inv. č. 9–18 se nalézají v archivním fondu Okresní soud Město Touškov (EL NAD 246), který po roce 1850 převzal jejich vedení. Záležitosti osobní povahy obyvatel Všerub (pozůstalosti, spory) do roku 1850 se nachází ve Státním oblastním archivu v Plzni ve fondu Velkostatek Kunějovice (EL NAD 20064), zde se také vyskytují spisy týkající se všerubských ochranných Židů.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení pomůcky

Archivní fond Archiv města Všeruby uspořádala a inventář sepsala od listopadu 2018 do února 2019 ve Státním okresním archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích Mgr. Eva Němečková, Ph.D. Čistopis archivní pomůcky vypracovala v září 2019 Mgr. Eva Němečková, Ph.D. ve Státním okresním archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích.

V Plasích 25. 9. 2019

.....

Mgr. Eva Němečková, Ph. D.

Seznam použitých pramenů a literatury

Archivní prameny:

SOkA Plzeň-sever se sídlem v Plasích, fond *Farní úřad Všeruby* /nezpracováno/, pamětní kniha [1820]–1907.

SOkA Tachov, fond *Okresní úřad Stříbro* /nezpracováno/, presidiální spisy 1932–1938.

SOA Plzeň, pracoviště Klášter, fond *Velkostatek Kunějovice* /nezpracováno/.

Tištěné prameny a edice:

Codex iuris municipalis IV./2. Zpracoval Antonín Haas. Praha : Nakladatelství Československé akademie věd, 1960.

Codex iuris municipalis IV./3. Zpracoval Antonín Haas. Praha : Nakladatelství Československé akademie věd, 1961.

DOSKOČILOVÁ, Marie. *Berní rula 23, kraj Plzeňský I.*, Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1952.

CHALUPA, Aleš (ed.), *Tereziánský katastr*, sv. 2. Praha : Archivní správa Ministerstva vnitra ČSR, 1966.

Justizgesetzsammlung, 1786.

KOSTETZKY, Dominik. *System der politischen Gesetze Böhmens in XII. Theilen zum bequemen Gebrauch für den Geschäfts- und Privatmann. I. Theil Staatsverfassung des Königreichs Böhmen.* Praha, 1816.

Libri erectionum archidiocesis Pragensis II. Zpracoval Clemens Borový. Praha, 1878.

PALACKÝ, František. *Podrobný popis Království českého.* Praha, 1848.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1872.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1886.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1893.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1907.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1913.

Verzeichniss der Orts-Gemeinden im Königreiche Böhmen. Prag, 1861.

Zevrubný popis rozdělení země Království českého. Praha, 1854.

Literatura:

BOUKAL, Jan. *Počátky rodu erbu pŕlměšice. Rytíři z Vřesovic v pozdním středověku.* [tiskem nepublikovaná diplomová práce]. Praha : Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Ústav českých dějin, 2015.

BRZOBOHATÝ, Jan. *Okupační finanční správa v odtržených českých oblastech v letech 1938–1945. Sborník archivních prací,* Praha : Archivní správa ministerstva vnitra v nakladatelství Orbis, 1962, roč. 7, č. 2, s. 68–86.

BUKAČOVÁ, Irena a kol. *Všeruby u Plzně 1212–2012.* Mariánská Týnice : Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2012.

- CAIS, Petr. Účetní materiály kamerálního účetnictví obecní samosprávy v Čechách v letech 1850–1945 (se zřetelem k situaci v českém pohraničí). *Archivní časopis*, 2006, roč. 56/4, s. 249–285.
- CAIS, Petr. Rychtářský úřad v Krásném Údolí (1793–1850) jako příklad nižšího stupně komunální správy 1. poloviny 19. století : funkcionáři, činnost, kompetence. *Západočeské archivy*, 2013, s. 88–90.
- ČAREK, Bořivoj – LŮŽEK, Jiří. Názvosloví městských knih v severozápadních Čechách. *Sborník archivních prací*, 1968, 18/2, s. 452–477.
- EDL, Jan. Přehled změn v územní reorganizaci politické správy v letech 1928–1948. *Paginae historiae. Sborník Národního archivu*, Praha : Národní archiv, 2006, č. 14, s. 485–545.
- FENCL, Tomáš. Pořádání fondu Archiv města Domažlice. *Ročenka Státního oblastního archivu v Plzni*, 2006, s. 72–88.
- FLÖGEL, Jaroslav. *Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře*. Praha, 1933.
- Führer und Adressbuch für den Gerichtbezirk Mies*. Stříbro, 1924.
- GEISLER, Rudolf. Die Volksschule in Wscherau. *Land an der Miessa – Heimatbrief*, 1965, s. 291–293.
- Historický lexikon obcí České republiky 1869–2011*. Praha : Český statistický úřad, 2006.
- HLAWATY, Karl. *Adressbuch und Führer für den politischen Bezirk Mies*. Stříbro, 1912.
- HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005.
- CHMELÍŘ, Václav. *Nížší šlechta v městech a městečkách centrálního Plzeňska v 17. a 18. století*. [tiskem nepublikovaná diplomová práce]. Praha : Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Ústav českých dějin, 2009.
- CHMELÍŘ, Václav. Šlechta usazená ve Všerubech v 17. a 18. století. *Minulosti Západočeského kraje*, 2009, roč. 44, s. 87–138.
- KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. VIII. díl – V–Ž*. Praha : Libri, 2011.
- PELANT, Jan. *Města a městečka západočeského kraje*. Plzeň : Západočeské nakladatelství, 1984.
- PELANT, Jan. *Znaky a pečete západočeských měst a městeček*. Plzeň : Západočeské nakladatelství, 1985.
- PEŠÍKOVÁ, Martina. Farní škola ve Všerubech. *Archivní zpravodaj*, 2002, č. 1–2, s. 3–4.
- PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny. IV. díl – S–Ž*. Praha : Československá akademie věd a umění, 1957.
- SCHALLER, Jaroslav. *Topografie des Königreichs Böhmen – Pilsner Kreis*. Praha, 1788.
- SOMMER, Johann Gottfried. *Das Königreichs Böhmen. Sechster Band – Pilsner Kreis*. Praha, 1838.
- ŠTOURAČOVÁ, Jiřina. Reformní zásahy Marie Terezie a Josefa II. do městské správy na Moravě. *Sborník prací filozofické fakulty Brněnské univerzity*, 2003, s. 169–176.
- VRBATA, Jaroslav. Přehled vývoje veřejné správy v odtržených českých oblastech v letech 1938–1945. *Sborník archivních prací*, Praha : Archivní správa ministerstva vnitra v nakladatelství Orbis, 1962, roč. 7, č. 2, s. 45–67.

Seznam použitých zkratk

AM	archiv města
AP	archivní pomůcka
bm	běžný metr
CIM	Codex iuris municipalis
čes.	česky
EL NAD	evidenční list Národního archivního dědictví
evid. jedn. č.	evidenční jednotka číslo
fol.	folio
inv. č.	inventární číslo
kar	karton
k. ú.	katastrální území
lat.	latinsky
lio	listina do roku 1850
MNV	místní národní výbor
MV	ministerstvo vnitra
něm.	německy
NSDAP	Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei
ppr	podací protokol
Sb.	Sbírka zákonů a nařízení
SdP	Sudetendeutsche Partei
sign.	signatura
SOA	státní oblastní archiv
SOkA	státní okresní archiv
tv	technický výkres
ukn	úřední kniha

Vývoj počtu obyvatel a domů ve Všerubech

	počet obyvatel	počet domů
1838	1104	169
1869	1303	231
1880	1202	221
1890	1224	216
1900	1187	215
1910	1101 (z toho 17 Čechů a 1084 Němců)	213
1921	1051 (z toho 157 Čechů a 866 Němců)	211
1930	1058 (z toho 207 Čechů a 839 Němců)	217
1950	589	147

Přehled rychtářů ve Všerubech

Jméno	Doložená doba působení
Jiří Meczer	1609–1611
Adam Roček	1616
Jan Roček	1620
Tomáš Ornet	1622–1623
Mikuláš Gecholt	1626
Jan Pidrmon	1634
Jan Herolt	1644
Jan Žák	1654
Samuel Mareš	1659
Šimon Halaš	1666
Jan Žák	1667
Šimon Halaš	1671
Jan Král	1683
Tomáš Lefler	1689
Jan Halaš	1690
Ferdinand Wild	1692–1694
Jan Halaš	1695
Václav Zikmund	1697
Jakub Halaš	1698–1705
Václav Zikmund	1710
Václav Polák	1712
Ondřej Sochor	1716–1717
Jan Zikmund	1718–1720
Jiří Žák	1721–1724
Josef Pitрман	1725–1729
Jan Žák	1729
Tomáš Hrdlička	1730
Martin Žák	1731–1737
Tomáš Hrdlička	1739–1740
Jan Schöppl	1740–1741
Pavel Pitрман	1742
Zikmund Metzer	1745
Karel Halaš	1746
Johann Schöppl	1746–1747
Carl Halaš	1748–1751
Wenzl Lenk	1752–1753
Johann Hanika	1757
Franz Fencí	1758–1760
Wenzl Lenk	1761–1772
Carl Halaš	1784, 1786, 1788
Ernest Hanika	1790

Přehled primasů, představených a starostů ve Všerubech

Jméno	Doložená doba působení
<u>primasové</u>	
Tobiáš Mělnický	1598
Šimon Lajn z Lukova	1609
Adam Roček	1610–1611
Jiří Meczer	1616–1618
Šimon Lajn	1620
Jan Král	1620–1624
Jan Roček	1625–1631
Václav Gabš/Čabš (?)	1631–1632
Jan Fencel	1634–1635
Martin Hozlar	1636
Jan Štaindl	1636–1638
Jan Fencel	1639–1643
Martin Hozlar	1643–1645
Jan Friedrich Kaltenbrunner	1646
Jan Herolt	1646–1648
Řehoř Albrecht	1649–1650
Kryštof Caylink	1651–1663
Samuel Mareš	1665
Jan Pokorný	1666–1669
Jan Masopust	1671–1675
Jan Jiří Kaltenbrunner	1675
Jan Pokorný	1676
Tobiáš Neunachbar	1677–1678
Jan Resl	1682
Jan Filip Lenk	1683–1684
Jan Resl	1685–1687
Vavřinec Fanta	1687–1689
Jan Jiří Kaltenbrunner	1690–1691
Jan Resl	1692–1693
Vavřinec Fanta	1693–1702
Kryštof Šmíd	1702–1706
Václav Lenk	1706–1708
Kryštof Šmíd	1708–1712
Mates Pitрман	1712–1716
Kašpar Winter	1718–1721
Jakub Halaš	1721–1729
Bartoloměj Schuster	1729–1734
Josef Pitрман	1737
Johann Zikmund	1738–1743
Johann Schöppl	1744–1745
Johann Paul Anton Kroh	1745–1747
Johann Schöppl	1749–1751
Wenzl Lenk	1752
Carl Halaš	1752–1775
Wenzel Lenk	1775–1791

představení

Florian Hanika	1792–1798
Johann Wenzel Lang (Lenk?)	1799–1802
Anton Metzner	1802–1811
Lorenz Pitterman	1811–1823
Johann Klenovský – subst.	1823–1825
Johann Herzog	1825–1828
Johann Klenovský – subst.	1828–1829
Anton Hanika	1829–1833
Michael Siegmund	1833–1841
Hermann Keckstein	1841–1847
Anton Hanika	1849

starostové

Ferdinand Fischer	1878–1880
Johann Herold	1890–1891
Lang	1896
Mathias Schaffer	1898–1902
Wenzl Wrchlavský	1903–1914
Johann Žák	1923
Wenzl Wrchlavský	1924–1932
Johann Žák	1932–1938
Emil Lieber	1938–1939
Norbert Kalina	1939–1940
Rudolf Geissler	1940–1945

Inventární seznam

I. Listiny do r. 1850

1	1460, leden 18., neuvedeno Bratři Linhart a Burian z Gutštejna udělují Všerubům privilegia (právo svobodného odkazu movitého i nemovitého majetku, odúmrtí pouze v případě smrti bez závěti a pokrevních příbuzných, osvobození od tržních poplatků pro domácí obyvatele, osvobození z posudného v hranicích města, mimo město se posudné platí, osvobození od polních a potažních povinností vůči vrchnosti, sladovníci musí platit za vyrobený slad, trestní nařízení měšťanům včetně „sazebníku“ pokut, pravidla nakládání s majetkem vdov, právo získat městské právo, povinnost města chránit sirotky, pod městský soud spadají všichni držitelé nemovitostí v městečku, třebaže bydlí jinde, farář nesmí odkázaný majetek vlastnit déle než rok, pokuty byly děleny na tři části – vrchnosti, městečku a rychtáři, rychtář a konšelé mají soudní pravomoc, všechny prodeje majetku musí být zaevidované, ubrmanové mají rozsoudit spory do dvou týdnů, poddaný může být propuštěn, pokud svůj grunt obsadí jiným vlastníkem, kontroly řezníků na porážkách, najmutí hajného na letní měsíce a pastýře) Orig., pergamen, 63 x 35,5–6 cm, čes., stopy po sedmi přivěšených pečetích (<i>CIM IV/2, č. 345, s. 48–52</i>)	lio 1
---	--	-------

Inv. č.	Sign.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedm. č.
2		1522, leden 24., neuvedeno Petr Kokořovec z Kokořova prodává Všerubům pivovar s příslušenstvím a platy za 130 kop míšeňských grošů Orig., pergamen, 40,5 x 26,5–4,5 cm, čes., stopy po čtyřech přivěšených pečetích (<i>CIM IV/3, č. 893, s. 337–338</i>)		lio 2
3		1524, leden 8., neuvedeno Petr Kokořovec z Kokořova upravuje platy a povinnosti Všerubských vůči vrchnosti Orig., pergamen, 36,5 x 27,5–3 cm, čes., stopy po šesti přivěšených pečetích (<i>CIM IV/3, č. 913, s. 357–359</i>)		lio 3
4		1566, červenec 2., neuvedeno Jiří Kokořovec z Kokořova a na Šťáhlavech potvrzuje privilegia Orig., pergamen, 61,5 x 32–3 cm, čes., stopy po šesti přivěšených pečetích		lio 4
5		1681, listopad 14., Edenburg /sic!/ [Eggenburg] Leopold I. potvrzuje privilegia, uděluje Všerubům tři nové jarmarky a trhy na vlnu, koně a dobytek Orig., pergamen, 69 x 40–7 cm, čes., přivěšená pečeť v dřevěném pouzdře		lio 5
6		1786, květen 18., Vídeň Josef II. potvrzuje privilegia, uděluje Všerubům čtvrtý jarmark a dva týdenní trhy na vlnu a dobytek Orig., pergamen, 72,5 x 47–9 cm, něm., přivěšená pečeť v dřevěném pouzdrě		lio 6

Inv. č.	Sign.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedm. č.
7		1802, leden 13., Vídeň František II. potvrzuje privilegia a uděluje pátý jarmark Orig., pergamen, 69 x 49–6,5 cm, něm., přivěšená pečeť v dřevěném pouzdře		lio 7

II. Úřední knihy

A. Předchůdci městské samosprávy do r. 1850

Knihy městského soudnictví nesporného

a) <i>Knihy svatebních smluv</i>				
8	Touškov 185	Knihy svatebních smluv (Heijrathskont. Buch 1) obsahuje index něm., 24,5 x 38 cm, polokožená vazba, dřevěné desky, 107 fol.	1803–1832	ukn 1
b) <i>Knihy trhových a jiných smluv</i>				
9		Knihy trhová s opisy starších smluv čes., 22,5 x 33 cm, restaurovaná kožená vazba, 260 fol.	(1598) 1609–1689	ukn 2
10	Touškov 31	Knihy trhová (Stadtbuch Litt. B; hřbet: Stadtbuch Wscherau Litt. B) vedena pro léta 1683–1745 s pozdějšími přípisy o splátkách čes., něm., 21 x 31 cm, restaurovaná kožená vazba, 465 fol.	1683–1776	ukn 3
11	Touškov 163	Knihy trhová (hřbet: Stadtbuch Wscherau tit. list: Stadtbuch Litt. C) něm., 22,5 x 35 cm, polokožená vazba, 454 fol.	1745–1776	ukn 4
12	Touškov 165	Knihy trhová (hřbet: Stadtbuch Wscherau Litt. E tit. list: Contrakten Buch bey dem freyen Schuz Stadtl Wscherub Verlegt und angefangen den 19. January Ao 1776) obsahuje jmenný index něm., 22,5 x 34, 5 cm, polokožená vazba, 386 fol.	1776–1794	ukn 5

Inv. č.	Sign.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedm. č.
13	Touškov 166	Kniha trhová (hřbet: Stadtbuch Wschera Litt. A desky: Stadt [Buch] Litt. G) obsahuje jmenný index něm., 22 x 35,5 cm, polokožená poškozená vazba, 432 fol.	1794–1808	ukn 6
14	Touškov 167	Kniha trhová (hřbet: Stadtbuch Wscherau 1809) obsahuje jmenný index něm., 24 x 37 cm, polokožená vazba, 264 fol.	1809–1818	ukn 7
15	Touškov 168	Kniha trhová (hřbet: Stadtbuch Wscherau Litt Y, desky: Stadtbuch Litt: A) obsahuje jmenný index něm., 39,5 x 45,5 cm, polokožená vazba, rozlepené odtržené desky, 332 fol.	1818–1832	ukn 8
16	Touškov 169	Kniha trhová (hřbet: Stadtbuch Wscherau Lit. D, desky: Stadtbuch Litt D) obsahuje jmenný index něm., 25 x 39 cm, polokožená vazba, rozlepené desky, 285 fol.	1832–1839	ukn 9
17	Touškov 170	Kniha trhová (hřbet: Stadtbuch Wscherau Lit. II) obsahuje jmenný index něm., 31,5 x 47 cm, polokožená vazba, rozlepené desky, 306 fol.	1839–1846	ukn 10
18	Touškov 171	Kniha trhová (hřbet: Stadtbuch Wscherau N ^{ro} I, Stadtbuch N ^o I. angefangen am 29. April 1846) obsahuje jmenný index něm., 27 x 44 cm, polokožená vazba, okované rohy desek, 310 fol.	1846–1850	ukn 11

Inv. č.	Sign.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedm. č.
19	Touškov 186	Emfyteutická kniha smluv (hřbet: Liber Emphit Wssorub Liber Emphyteutorum Anno 1846) ve vedení pokračoval od roku 1850 okresní soud Město Touškov obsahuje jmenný index něm., 28 x 43 cm, polokožená vazba, okované rohy, dochované šňůry, 191 fol.	1846–1880	ukn 12
c) <i>Knihy dlužních úpisů a kvitancí</i>				
20	Touškov 164	Kniha dlužních úpisů (hřbet: Stadtbuch Wscherau Litt. D, desky: Stadtbuch Litt. D, tit. list: Obligation Buch bey dem Stadtl Wsserub verlegt undt angefangen den 7 Juny Ao 1749) něm., 22 x 35 cm, polokožená vazba, zborcený hřbet, 270 fol.	1749–1775	ukn 13
21	Touškov 174	Kniha dlužních úpisů (hřbet: Obligationsbuch Lit. F, tit. list: Lit F Obligation Buch bey dem freyen Schutz Stadtl Wscherub Verlegt und angefangen den 18. Decembris Ao 1775) obsahuje jmenný index něm., 23 x 35 cm, polokožená vazba, desky se zbytky kování, 447 fol.	1775–1807	ukn 14
22	Touškov 175	Kniha dlužních úpisů (hřbet: [O]bli[gati]ons Buch Wscherau Lit M) obsahuje jmenný index něm., 23 x 35 cm, polokožená vazba, rozlepené desky, 234 fol.	1807–1822	ukn 15
23	Touškov 176	Kniha dlužních úpisů (hřbet: Obligationsbuch Lit. N) obsahuje jmenný index něm., 30 x 45,5 cm, polokožená vazba, poškozené desky, 230 fol.	1821–1830	ukn 16

Inv. č.	Sign.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
24	Touškov 177	Kniha dlužních úpisů (hřbet: Obligationsbuch Lit. O, tit. list: Instrumentenbuch Lit O) na knihu navazuje několika zápisy z let 1839–1844 kniha inv. č. 28 něm., 25,5 x 39 cm, polokožená vazba se zbytky kování, 361 fol.	1830–1839	ukn 17
25	Touškov 181	Kniha kvitancí (hřbet: Quittungs-Buch Wscherau Lit. K) obsahuje jmenný index něm., 24,5 x 38,5 cm, polokožená vazba se zbytky šňůrek, 185 fol.	1803–1831	ukn 18
26	Touškov 182	Kniha kvitancí (hřbet: Quittungs-Buch Wscherau Lit. L) obsahuje jmenný index něm., 24 x 38,5 cm, polokožená vazba se šňůrkami na deskách, 230 fol.	1831–1843	ukn 19
27	Touškov 183	Kniha kvitancí (Stadt Wscherau Quittungenbuch No I., tit. list: Quittungenbuch N ^{ro} I. angefangen vom Jahr 1843 den 20. July) obsahuje jmenný index něm., 26 x 39 cm, polokožená vazba, rozlepené desky, 257 fol.	1843–1850	ukn 20
d) Knihy listin				
28	Touškov 178	Kniha listin (hřbet: Wscherauer Instrumentenbuch, desky: InstrumentenBuch Liter. P Anno 1839) něm., 30,5 x 46 cm, polokožená vazba, 305 fol. obsahuje několik zápisů z let 1839–1844, které navazují na knihu inv. č. 24	1839–1846	ukn 21

Inv. č.	Sign.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedm. č.
29	Touškov 179	Kniha listin (hřbet: Instrumentenbuch Wscherau, tit. list: N I. Instrumentenbuch angefangen den 26. März 1846) ve vedení pokračoval od roku 1850 okresní soud Město Touškov něm., 30 x 41, 5 cm, polokožená vazba poškozená, odtrhnuté desky, 596 fol.	1846–1871	ukn 22
B. Městský úřad po r. 1850				
1. Město a jeho správa				
a) Domovské právo				
30		Kniha vydaných domovských listů	1882–1908	ukn 23
31		Kniha vydaných domovských listů	1908–1920	ukn 24
32		Kniha vydaných domovských listů 1921–1935 + Kniha vydaných vysvědčení zachovalosti 1923–1937 + Kniha vysvědčení chudoby 1925–1935	1921–1937	ukn 25
33		Kniha vydaných domovských listů 1936–1938 + Kniha vydaných vysvědčení zachovalosti 1936–1942 + Kniha vysvědčení chudoby 1936–1940 + Kniha vydaných domovských listů, vysvědčení zachovalosti a osvědčení o národní spolehlivosti 1945–1948 (abecední index) + Kniha vydaných povolení řídit jízdni kolo 1936–1938	1936–1942 (1948)	ukn 26
34		Kniha evidence domovského práva Všerubských v jiných obcích	1898–1942	ukn 27
35		Kniha příslušníků obce	[1920]–[1930]	ukn 28
b) Všeobecná správní činnost města				
36		Zápisy ze schůzí městské rady 1. 3. 1929–26. 11. 1938	1929–1938	ukn 29
37		Zápisy ze schůzí městské rady 2. 8. 1939–7. 6. 1944	1939–1944	ukn 30

Inv. č.	Sign.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
38		Zápisy ze schůzí finanční komise 14. 2. 1929–16. 7. 1938 + Zápisy ze schůzí honebního výboru 15. 2. 1931–18. 2. 1934	1929–1938	ukn 31
	2.	Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek		
	a)	<i>Evidence pobytu</i>		
39		Přihlašovací a odhlašovací kniha obyvatel	1923–1928	ukn 32
40		Kniha příchozích do obce	1926	ukn 33
	b)	<i>Bezpečnost silnic a cest</i>		
		<i>Kniha vydaných povolení řídit jízdní kolo</i>	1936–1938	ukn 26
	c)	<i>Záležitosti dohledu nad veřejnou mravností</i>		
		<i>Kniha vydaných vysvědčení zachovalosti</i>	1923–1937	ukn 25
		<i>Kniha vydaných vysvědčení zachovalosti</i>	1936–1942	ukn 26
41		Trestní rejstřík (evidence rozsudků všerubských příslušníků z různých soudů)	1902–1923	ukn 34
42		Trestní rejstřík (evidence rozsudků všerubských příslušníků z různých soudů)	1924–1940 (1946)	ukn 35
43		Trestní rejstřík (evidence rozsudků všerubských příslušníků z různých soudů)	1895–1902	ukn 36
	3.	Působení města ve veřejném zájmu		
		<i>Kniha vysvědčení chudoby</i>	1925–1935	ukn 25
		<i>Kniha vysvědčení chudoby</i>	1936–1940	ukn 26
	4.	Spolupůsobení ve státních všeobecně správních a bezpečnostních záležitostech		
44		Parcelní protokol	[1928]	ukn 37

III. Spisový materiál

A. Registraturní pomůcky po r. 1850

Podací protokoly

45	Podací protokol (1. 8. 1942–12. 11. 1945) 8. 6. 1945–12. 11. 1945 veden pro MNV Všeruby	1942–1945	ppr 1
----	--	-----------	-------

B. Spisy do r. 1850

46	Zhostný list Evy Marie Pidermanové	1696	kar 1
47	Žádost Všerubských adresovaná Marii Terezii o potvrzení privilegií a odpověď Františka Lotrinského v této věci	1747	kar 1
48	Souhlas městského soudu s postoupením těžebního práva Lorenze Pittermana na jeho zetě	1841	kar 1
49	Pamětní zápis uložený v báni kostela sv. Ducha popisující město Všeruby, škody po požáru z roku 1842, opravu poškozených budov a jiné události z Čech s podpisy městských funkcionářů, vrchnostenských a církevních úředníků	1846	kar 1
50	Předvolání místního představeného a zkoušeného knihvedoucího (písaře soudních knih) do Bezdržic za účelem sdělení možnosti vzniku okresního soudu ve Všerubech	1849	kar 1
51	Popis vedení depozitní a sirotčí pokladny ve Všerubech	1849	kar 1
52	Přehled vedených městských knih	1849	kar 1

C. Spisy po r. 1850

1. Obec a její správa

a) Statutární záležitosti

53	Předání městské agendy nově nastupujícím funkcionářům	1850, 1938	kar 1
54	Statistický dotazník o stavu obce	[1850]	kar 1
55	Německý překlad privilegia Petra z Kokořova	[1920]	kar 1

Inv. č.	Sign.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedm. č.
	b)	<i>Domovské právo</i>		
56		Domovské právo (řazeno abecedně)	1890–1942	kar 1
57		Domovská příslušnost – Norbert Überall	1934–1939	kar 1
58		Žádosti o domovské listy (řazeno abecedně)	1885–1923	kar 1
59		Domovské listy (řazeno abecedně)	1878–1938	kar 1
	c)	<i>Volební záležitosti</i>		
60		Kandidátní listiny pro obecní volby Německá živnostenská strana (Deutsche Gewerbepartei) a Německá občanská strana (Deutschbürgerliche Partei)	1927	kar 1
	d)	<i>Všeobecná správní činnost města</i>		
61		Pozvánky na schůze městské rady	1937–1939	kar 1
62		Pozvánky na schůze finanční komise	1928–1937	kar 1
	2.	Správa obecního majetku		
	a)	<i>Obecní pozemky</i>		
63		Zřízení společné pozemkové knihy pro Všeruby, Kunějovice, Radimovice, Košetice, Hunčice, Čeminy, Nevřeň a Nekmír	1879	kar 1
64		Koupě pozemků	1908–1937	kar 1
65		Prodej pozemků	1925–1937	kar 1
66		Pronájem pozemků	1932–1936	kar 1
	b)	<i>Obecní budovy</i>		
67		Pronájem bytů v čp. 2	1925–1939	kar 1
	c)	<i>Rozpočtové hospodaření obce</i>		
68		Obecní poplatky za zvěrolékařskou prohlídku	1935	kar 1
69		Zpráva o finančním stavu obce	1938–1940	kar 1
70		Pokyny pro sestavování rozpočtů od Okresního úřadu ve Stříbře	1938	kar 1

Inv. č.	Sign.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
3. Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek				
a) Bezpečnost silnic a cest, doprava a spoje				
71		Žádost o řidičský průkaz	1940	kar 1
72		Žádosti o zřízení telefonního vedení	1931–1936	kar 1
b) Čelední a pracovní záležitosti				
73		Žádosti o pracovní knížku	1892–1917	kar 1
74		Pracovní legitimace (František Hanika, František Pechar, Josef Strejček)	1937–1944	kar 1
c) Záležitosti dohledu nad veřejnou mravností				
75		Potvrzení bezúhonnosti	1924–1940	kar 1
d) Stavební a požární záležitosti, elektrifikace				
76		Příkaz J. Hofmanovi k vyklizení stavebního místa býv. budov čp. 2 a 4	1923	kar 2
77		Stavba radnice (čp. 2) (podmínky stavby a plány)	1925–1927	kar 2
78		Dva nerealizované návrhy na stavbu radnice (návrhy rozpočtu a plány)	1920–1925	kar 2
79		Stavba kůlny na stříkačku	1926	kar 2
80		Stavba silnice Všeruby–Kunějovice– Mostice	1901–1903	kar 2
81		Stavba blíže nespecifikované okresní silnice	1908	kar 2
82		Stavba silnice k Telecímu mlýnu	1926–1928	kar 2
83		Opravy ulic	1902–1927	kar 2
84		Odvodnění	1940–1941	kar 2
85		Koupě stříkačky	1928	kar 2
86		Elektrifikace (mj. náklady, smlouva, stavba trafostanice včetně plánu)	1930–1938	kar 2
4. Působení obce ve veřejném zájmu				
a) Chudinství a sociální péče				
87		Wenzlovská nadace pro chudé ¹⁹	1914–1922	kar 2
88		Dar z USA pro chudé děti	1919	kar 2
89		Lékařský návrh na přidavek potravin	1940	kar 2

¹⁹ Generalstabsarzt Dr. Johann Wenzlsche Armenstiftung für meinen Geburtsort Wscherau bei Pilsen Böhmen

Inv. č.	Sign.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedm. č.
	b)	<i>Školství</i>		
90		Česká škola (výdaje, nájem)	1922–1934	kar 2
	c)	<i>Záležitosti spolkové, kulturní, tělovýchovné a sportovní</i>		
91		Včlenění německých stran do SdP	1938	kar 3
92		Zřízení pamětní desky sochaři a rodáku Franzi Metznerovi	1929	kar 3
93		Německý kulturní spolek	1937	kar 3
94		Místní ženský spolek (Frauenschaft)	1939	kar 3
	5.	Spolupůsobení ve státních všeobecně správních a bezpečnostních záležitostech		
	a)	<i>Všeobecně správní a bezpečnostní záležitosti</i>		
95		Pokyny ke sčítání lidu	1910–1911	kar 3
96		Matriční záležitosti	[1920]–1929	kar 3
	b)	<i>Vojenské záležitosti</i>		
97		Civilní protiletická obrana (pokyny, seznamy osob)	1937	kar 3
	c)	<i>Trestní a soudní záležitosti</i>		
98		Oběžníky k trestním záležitostem	1938–1943	kar 3
99		Trestní listy (řazeno abecedně)	1918–1943	kar 3
100		Trestní příkazy (řazeno abecedně)	1939–1945	kar 3
101		Spor města s právovárečným měšťanstvem o budovy čp. 110 a 204 s pozemky	1924–1926	kar 3
102		Spor města Vseruby s manželi Hofmannovými	1935	kar 3
	d)	<i>Zemědělství, lesnictví, rybolov</i>		
103		Honební výbor (protokol ze schůze, pozvánka na schůzi, převzetí agendy městskou správou)	1934–1939	kar 3

IV. Účetní materiál

A. Účetní knihy po r. 1850

104	Kniha výběru příjmu občanské daně 1939–1941 + Kniha příjmů za vykonané úřední úkony 1945–1947	1939–1941(1947)	ukn 38
105	Denní skontro pokladny	1941–1945 (1948)	ukn 39

B. Účty po r. 1850

106	Dluhopisy a kvitance	1899–1938	kar 3
-----	----------------------	-----------	-------

V. Technické výkresy

107	Stavební dokumentace silnice Všeruby–Hunčice Josef Reiniger, Touškov, 26 listů, 20,5 x 33,5 cm, 1 : 100	1910	tvý 1
108	Plán na stavbu obytného domu (č. kat. 544/2, k. ú. Všeruby u Plzně) pro Stavební družstvo pro Plzeňsko a Stříbrsko Stavební družstvo pro Plzeňsko a Stříbrsko, Plzeň, 2 listy 1. list 85 x 33 cm, 1 : 720 (situace, sklep, přízemí) 2. list 85 x 33 cm, 1 : 720 (1. patro, podkroví, řezy, průčelí)	1930	tvý 2

Název archivní pomůcky:	Archiv města Všeruby
Značka archivního fondu:	AM Všeruby
Časové rozmezí:	1460–1945 (1948)
Počet evidenčních jednotek:	52 (7 listin do r. 1850, 39 úředních knih, 1 podací protokol, 3 kartony, 2 technické výkresy)
Počet inventárních jednotek:	108
Rozsah v bm:	2,82
Stav ke dni:	25. 9. 2019
Zpracovatel archivního fondu:	Mgr. Eva Němečková, Ph.D.
Zpracovatel archivní pomůcky:	Mgr. Eva Němečková, Ph.D.
Počet stran:	34
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Mgr. Martina Matušková dne 25. 9. 2019–čj. SOAP/60-318/2019